

Мартинюк В. Наукові підходи до удосконалення методики розрахунку рівня економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / Володимир Мартинюк // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2014. — Вип. 1 (10). — С. 277-286. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14mvpebp.pdf>.

УДК 336.051

JEL Classificaion: E00

Володимир Мартинюк

Тернопільський національний економічний університет,
вул. Микулинецька, 46а, к. 305, м. Тернопіль, 46005

e-mail: volmartynyuk@gmail.com

д.е.н., доц., завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Анотація. Метою статті є дослідження можливості оцінювання стану економіки держави на основі різноманітних міжнародних рейтингів та індексів. Міжнародні інституції сьогодні розраховують близько тридцяти узагальнюючих показників, які уряди держав і лідери бізнесу використовують для формування досконалішої економічної політики та інституційних реформ. Найпопулярнішими серед них є Рейтинг конкурентоспроможності (Міжнародний інститут розвитку управління), Індекс економічної свободи (The Heritage Foundation & The Wall Street Journal), Проект Doing Business (група Світового банку), Індекс глобалізації (A. T. Kearney & Foreign Policy), Індекс глобалізації – КОФ (Швейцарський інститут дослідження бізнес-циклів), Індекс залучення прямих іноземних інвестицій та індекс потенціалу залучення прямих іноземних інвестицій (Конференція ООН з торгівлі та розвитку – UNCTAD) та інші.

Ключові слова: методика, економічна безпека, держава.

Владимир Мартынюк

НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ МЕТОДИКИ РАСЧЕТА УРОВНЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

Аннотация. Целью статьи является исследование возможности оценки состояния экономики государства на основе различных международных рейтингов и индексов. Международные институты сегодня рассчитывают около тридцати обобщающих показателей, правительства государств и лидеры бизнеса используют для формирования совершенной экономической политики и институциональных реформ. Самыми популярными среди них являются Рейтинг конкурентоспособности (Международный институт развития управления), Индекс экономической свободы (The Heritage Foundation & The Wall Street Journal), Проект Doing Business (группа Всемирного банка), Индекс глобализации (AT Kearney & Foreign Policy), Индекс глобализации – КОФ (Швейцарский институт исследования бизнес-циклов), Индекс привлечения прямых иностранных инвестиций и индекс

Martyniuk, V. (2014). Scientific approach to improving methods of calculating the level of economic security state [Naukovi pidkhody do udoskonalennya metodyky rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky derzhavy]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-Economic Problems and the State* [online]. 10 (1), p. 277-286. [Accessed May 2014]. Available from: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14mvpebp.pdf>.

потенциала привлечения прямых иностранных инвестиций (Конференция ООН по торговле и развитию - UNCTAD) и другие.

Volodymyr Martynyuk

Ternopil National Economic University,
46a Mykulynetska str., room 305, 46005 Ternopil, Ukraine
e-mail: volmartynyuk@gmail.com
Dr., Assoc. Prof., Head of Department of Finance and Economic Security

SCIENTIFIC APPROACH TO IMPROVING METHODS OF CALCULATING THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY STATE

Abstract. *The article aims to investigating the possibility evaluating the state of the economy based on various international ratings and indices. International institutions now expect about thirty general indicators that governments and business leaders are used to form a more perfect economic policies and institutional reforms. The most popular among them is the competitiveness ranking (International Institute for Management Development), Index of Economic Freedom (The Heritage Foundation & The Wall Street Journal), Project Doing Business (World Bank Group), Globalization Index (AT Kearney & Foreign Policy), Index of Globalization - KOF (Swiss Institute for the study of business cycles), index of foreign direct investment and the index of potential foreign direct investment (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) and others.*

Keywords: *methodology, economic security, state.*

Актуальність дослідження. Останнім часом дедалі більшої популярності набувають підходи, коли про стан економіки окремої держави, зміни, які там відбуваються, роблять висновки на основі різноманітних міжнародних рейтингів та індексів. Міжнародні інституції сьогодні розраховують близько тридцяти узагальнюючих показників, які уряди держав і лідери бізнесу використовують для формування досконалішої економічної політики та інституційних реформ. Найпопулярнішими серед них є Рейтинг конкурентоспроможності (Міжнародний інститут розвитку управління), Індекс економічної свободи (The Heritage Foundation & The Wall Street Journal), Проект Doing Business (група Світового банку), Індекс глобалізації (А. Т. Kearney & Foreign Policy), Індекс глобалізації – KOF (Швейцарський інститут дослідження бізнес-циклів), Індекс залучення прямих іноземних інвестицій та індекс потенціалу залучення прямих іноземних інвестицій (Конференція ООН з торгівлі та розвитку – UNCTAD) та інші.

Такі тенденції містять певні недоліки, оскільки ставлення до держави з боку світової спільноти, іноземних інвесторів та окремих громадян залежить від об'єктивності та достовірності проведених розрахунків, що може надати такому процесу суб'єктивізму. Тому науковий пошук повинен бути спрямований на обґрунтування інтегрального, макроекономічного показника, який би комплексно відображав сучасний стан вітчизняної економіки і давав би змогу оперативно відстежувати тенденції її зміни і загалом, і за окремими складовими. Використання системи національних рахунків не забезпечує бажаного результату, оскільки основна мета їх запровадження в 1952 році ООН – упорядкування макроекономічної інформації, що передбачає розрахунок надто узагальнених показників.

Вирішенню такого завдання може слугувати побудова і розрахунок інтегрального показника економічної безпеки держави, який дозволить оперативно робити висновки про стан національної економіки та розробляти заходи з її покращення. У разі зниження

міжнародного індексу керівництво держави зможе аргументовано відстоювати реальні тенденції розвитку економіки та оцінювати чинники, які цьому сприяли. Крім того, відсутність інтегрального показника економічної безпеки сприяє появі в засобах масової інформації, у поглядах аналітиків та експертів, політичних сил різнопланової інформації про тенденції розвитку економіки держави, темпи економічного зростання та соціальний захист населення. При цьому інколи така інформація суперечить одна одній.

Аналіз літератури. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджували проблеми моніторингу та забезпечення економічної безпеки держави та її окремих складових, слід відзначити праці Барановського О. І., Бінька І. Ф., Варналія З. С., Воропая Н. І., Гейця В. М., Даниленка А. І., Жаліла Я. А., Кваснюка Б. Є., Ковальчука Т. Т., Кукліна О. А., Мизіна А. Л., Мокія А. І., Мунтіяна В. І., Недіна І. В., Новикової О. Ф., Сенчагова В. К., Сухорукова А. І., Татаркіна О. І., Точиліна В. О., Шлемка В. Т. Високо оцінюючи їхній вклад зазначимо, що питанням оцінки стану ЕКБ держави потребують подальшого науково-методичного удосконалення.

Метою статті є обґрунтування теоретичних та методичних підходів до побудови та розрахунку інтегрального показника економічної безпеки держави, що дозволить робити висновки про стан та оперативно відстежувати тенденції розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу. Один із фундаментальних принципів сучасної науки полягає в тому, що будь-яке явище чи процес не може вважатися добре зрозумілим доти, доки воно не описане послідовністю кількісних характеристик. Підтвердженням цьому є слова англійського фізика В. Томсона, лорда Кельвіна, який ще в далекому 1883 році писав: “Якщо ви не можете виміряти те, про що говорите, та виразити це в числах, ваші знання недостатні й незадовільні: це може бути лише початком знання, і ви лише здалеку підійшли до наукового розуміння даного питання, хоч би про що йшла мова” [1].

З цієї точки зору, новітній напрям економічної науки – економічна безпека (ЕКБ) – розглядається як своєрідна *terra incognita*, оскільки сьогодні багато говориться про шляхи забезпечення ЕКБ, кризовий стан вітчизняної економіки, але при цьому вимагає подальшого вдосконалення економіко-математичний апарат для кількісної оцінки рівня безпеки та виразу змін, які відбудуться в результаті реалізації тих чи інших управлінських рішень.

Донедавна при оцінці рівня ЕКБ держави у вітчизняній теорії та практиці використовували узагальнюючі твердження економічних експертів, науковців, політиків, що ґрунтувалися на суб’єктивному баченні тих економічних явищ і процесів у національній економіці. Тому у 2013 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України були розроблені і затверджені нові Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [2].

Детальне ознайомлення з даною методикою дозволяє зробити висновок, що попри загальну адаптованість і результативність у використанні вона містить ряд недоліків:

- по-перше, у визначенні та складових фінансової безпеки повністю відсутня податкова і митна складова. Крім того, серед індикаторів та порогових значень індикаторів стану фінансової безпеки України немає індикаторів, що відображають стан митної і податкової складової фінансової безпеки держави;
- по-друге, індикатори демографічної безпеки включено до розрахунку ЕКБ України, хоча, на наш погляд, їх доцільно брати до уваги при розрахунку національної безпеки держави. Водночас поза увагою розробників залишилися індикатори транспортної складової ЕКБ;
- по-третє, множина індикаторів, що пропонується для розрахунку інтегрального індексу ЕКБ України, не дає змоги виявити всі потенційні загрози в розрізі окремих складових ЕКБ, оскільки окремі індикатори не мають циклічної чутливості;

Тому науковий пошук повинен тривати – з метою вдосконалення існуючої методики інтегральної оцінки стану ЕКБ держави.

Таблиця 1

Основні індикатори ЕКБ України у 2006–2013 роках

№ з/п	Складова ЕКБ	Індикатор ЕКБ	Роки									
			2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
1	Фінансова безпека	Державний і гарантований державою борг, % до ВВП	28,65	29,0	24,7	17,7	14,8	12,3	20,0	34,7		
		Рентабельність операційної діяльності підприємств (всього за видами економіки ^{*)})	4,2	4,3	6,4	7,0	6,6	6,8	3,9	3,6		
		Надходження митних платежів до державного бюджету, млрд. грн.	9,9	14,03	18,09	31,0	41,2	54,1	96,0	83,1		
		Частка оподаткованого товарообороту в загальній його сумі, %	32,8	34,9	39,6	46,2	57,3	58,9	76,8	77,5		
2	Соціальна безпека	Рівень зайнятості населення	56,2	56,2	56,7	57,7	57,9	58,7	59,3	57,7		
		Середньооблікова кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб	1028,1	1024,2	975,5	891,9	784,5	673,1	596,0	693,1		
		Реальна середньомісячна заробітна плата, % до попереднього року	118,2	115,2	123,8	120,3	118,3	112,5	106,3	90,8		
		Питома вага оплати праці у випуску ВВП	45,7	45,7	45,6	49,1	49,4	48,8	49,6	49,4		
3	Виробнича безпека	ВВП, млрд. грн.	225,8	267,3	345,1	441,4	544,1	720,7	948,1	913,3		
		ВВП у розрахунку на одну особу, грн.	4685	5591	7273	9372	11630	15496	20495	19832		
		Індекс промислової продукції	107,0	115,8	112,5	103,1	106,2	107,6	94,8	78,1		
		Інвестиції в основний капітал, млрд. грн.	37,2	51,01	75,7	93,1	125,2	188,5	233,1	151,8		
4	Продовольча безпека	Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва	101,2	89,1	119,7	100,1	102,5	93,5	117,1	98,2		
		Поголів'я великої рогатої худоби	9421,1	9108,4	7712,1	6902,9	6514,1	6175,4	5490,9	5079,0		
		Виробництво зернових і зернобобових культур, тис. т.	38804	20234	41809	38016	34258	29295	53290	46028		
		Виробництво м'яса всіх видів, тис. т.	1647,9	1724,7	1599,6	1597,0	1723,2	1911,7	1905,9	1917,4		
5	Транспортна безпека	Перевезення вантажів усіма видами транспорту, % до попереднього року	101,3	110,6	104,0	97,7	105,9	105,4	98,7	78,1		
		Перевезення пасажирів транспортом загального користування, % до попереднього року	110,9	107,1	110,8	102,7	103,6	107,2	101,4	87,3		
		Темп зростання допоміжних транспортних послуг морських і річкових портів, %	103,5	104,8	106,8	105,4	103,7	112,2	104,4	87,9		
		Довжина автомобільних доріг загального користування, тис. км	169,7	169,7	169,4	169,3	169,1	169,4	169,5	169,5		
6	Енергетична безпека	Вироблено електроенергії, млрд. кВт. год.	173,7	180,4	182,2	186,1	193,4	196,3	192,6	173,6		
		Відпущено електроенергії за межі України, млрд. кВт. год.	8,6	12,2	7,5	10,1	12,5	12,6	8,8	5,5		
		Видобток газу, млн. куб. м.	18485	18463	19277	19536	19542	19845	20257	19146		
		Частка імпорту в обсягах споживання природного газу, %	71,5	73,4	71,7	71,4	71,5	69,8	67,6	63,7		
7	Зовнішньо-економічна безпека	Відкритість економіки (відношення зовнішньоторговельного обороту до ВВП)	0,95	1,03	1,06	0,92	0,88	0,86	0,95	0,86		
		Експортна квота (експорт товарів і послуг у % до ВВП)	51,92	54,48	58,53	46,86	42,47	40,74	43,65	42,42		
		Імпортна квота (імпорту товарів і послуг у % до ВВП)	42,86	48,83	47,86	45,36	45,14	45,81	51,02	43,55		
		Коефіцієнт покриття імпорту товарів експортом	1,058	1,002	1,126	0,947	0,852	0,813	0,783	0,874		
8	Інноваційна безпека	Частка витрат на освіту і науку в загальній сумі витратів Держбюджету України, %	4,54	4,72	4,73	4,26	4,32	4,33	4,44	4,6		
		Відсоток інноваційно активних підприємств	15,3	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8		
		Частка обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	1,11	1,24	1,19	1,09	0,98	0,93	0,9	0,95		
		Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	1477	1487	1505	1510	1452	1404	1378	1340		

Примітка: складено автором на основі [3; 4]; * – крім банків і бюджетних установ.

Для проведення розрахунку рівня ЕКБ України та вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення діючої методики розрахунку рівня ЕКБ нашої держави, зі всієї сукупності пропонованих в Методичних рекомендаціях [2] індикаторів, автором було відібрано по чотири індикатори для кожної складової ЕКБ, при цьому перевага надавалася достатньо динамічним показникам, які мають циклічну чутливість (табл. 1). Крім того, в розрахунок рівня фінансової безпеки було включено індикатори, що відображають стан митної складової фінансової безпеки держави.

Одразу зазначимо, що вибірка індикаторів, взятих для розрахунку рівня ЕКБ України не претендує на всеохопленість. Оскільки науковий пошук автора впершу чергу спрямований на пошук і вдосконалення діючих методів встановлення вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ держави, то відібрані для розрахунку індикатори слугують лише базою для проведення розрахунків.

Щоб привести всі індикатори ЕКБ у співмірні величини перейдемо від абсолютних і відносин величин до нормованих значень індикаторів, що змінюють від 0 до 1. Врахування індикаторів першого рівня та додаткових показників моніторингу загроз ЕКБ у розрахунок інтегрального показника ЕКБ держави будується на такому припущенні: збільшення значення індикатора веде до підвищення рівня ЕКБ держави, й навпаки, зменшення значення індикатора сприяє зниженню рівня ЕКБ. Алгоритм розрахунку сумарних показників за окремими складовими ЕКБ подано в табл. 2.

Таблиця 2

Індикатори першого рівня та алгоритм розрахунку сумарного показника

№ з/п	Складова ЕКБ	Індикатор ЕКБ	Алгоритм розрахунку
1	Фінансова безпека	Рентабельність операційної діяльності підприємств (Р), надходження митних платежів до державного бюджету (НМП), частка оподаткованого товарообороту в загальній його сумі (ЧОТ), державний і гарантований державою борг (ДБ).	Фінансова безпека = $P + НМП + ЧОТ - ДБ$
2	Соціальна безпека	Реальна середньомісячна заробітна плата (ЗП), рівень зайнятості населення (КЗ), середньооблікова кількість зареєстрованих безробітних (КБ), питома вага оплати праці у випуску ВВП (ПВОП)	Соціальна безпека = $ЗП + КЗ + ПВОП - КБ$
3	Виробнича безпека	ВВП, ВВП у розрахунку на одну особу, індекс промислової продукції, інвестиції в основний капітал	Виробнича безпека = Σ всіх індикаторів
4	Продовольча безпека	Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва, поголів'я великої рогатої худоби, виробництво зернових і зернобобових культур, виробництво м'яса всіх видів	Продовольча безпека = Σ всіх індикаторів
5	Транспортна безпека	Перевезення вантажів усіма видами транспорту, перевезення пасажирів транспортом загального користування, темп зростання допоміжних транспортних послуг морських і річкових портів, довжина автомобільних доріг загального користування.	Транспортна безпека = Σ всіх індикаторів
6	Енергетична безпека	Вироблено електроенергії (ВЕ), відпущено електроенергії за межі України (ЕЕ), видобуто газу (ВГ),	Енергетична безпека = $ВЕ + ЕЕ + ВГ - ІГ$

		частка імпорту в обсягах споживання природного газу (П)	
7	Зовнішньоекономічна безпека	Відкритість економіки, експортна квота, імпортна квота, коефіцієнт покриття імпорту товарів експортом	Зовнішньоекономічна безпека = Σ всіх індикаторів
8	Інноваційна безпека	Частка видатків на освіту й науку в загальній сумі видатків Державного бюджету України, відсоток інноваційно активних підприємств, частка обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	Інноваційна безпека = Σ всіх індикаторів

Метод сумування нормованих значень індикаторів ЕКБ – перший метод, який, на думку автора, доцільно використовувати при інтегральній оцінці рівня ЕКБ держави. Він передбачає просте сумування всіх значень індикаторів без урахування вагових коефіцієнтів з огляду на запропонований алгоритм розрахунку (див. табл. 2). Використання даного методу будуватиметься на припущенні, що всі складові ЕКБ рівнозначні і в однаковій мірі впливають на рівень ЕКБ держави. Перевагою застосування даного методу є відсутність необхідності пошуку науково обґрунтованих значень вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ. Основна увага, при застосуванні даного методу, повинна зосереджуватися лише на вибірці індикаторів, які найбільш повно характеризують стан складових ЕКБ держави.

В нашому випадку, коли для дослідження було відібрано по чотири індикатори для восьми складових ЕКБ України, то максимальний рівень ЕКБ України буде досягнений при значенні багатокомпонентного показника ЕКБ, що дорівнюватиме 29 (три індикатори мають обернено пропорційну залежність із рівнем ЕКБ держави, тому сумарне максимальне значення по фінансовій, соціальній та енергетичній складовій ЕКБ не буде вище значення “3”). Чим ближче сумарне значення багатокомпонентного показника ЕКБ України буде наближатися до нуля, тим нижчий рівень безпеки держави в економічній сфері буде спостерігатися.

Якщо ж доповнити 117 індикаторів, передбачених для використання Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня ЕКБ України [2], індикаторами, що характеризують фіскальну (митну і податкову) складову фінансової безпеки держави, а також індикаторами транспортної безпеки, то максимальне значення безпеки досягалася б при наближенні значення інтегрального показника ЕКБ до 150. На рис. 1 показано динаміку багатокомпонентного показника ЕКБ України в 2006–2013 роках.

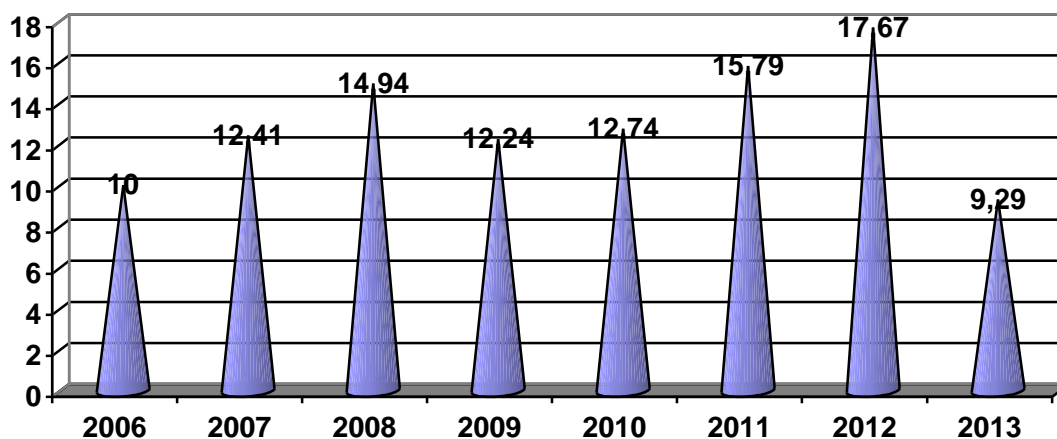

Рис. 1. Інтегральна оцінка рівня ЕКБ України розрахована методом сумування

З рис. 1 видно, що за аналізований період, найнижчий рівень ЕКБ України був у 2013 році, коли криза державності і світова фінансово-економічна нестабільність сприяла зменшенню рівня ЕКБ нашої держави нижче показника 2006 року. Найвище значення інтегрального показника ЕКБ України, розрахованого методом сумування зафіксоване у 20012 році.

Якщо при застосуванні методу сумування для розрахунку багатокomпонентного показника ЕКБ держави з формуванням фактичних значень індикаторів ЕКБ особливих труднощів не виникає, вдосконалювати потрібно лише статистичну вибірку індикаторів та якість статистичної інформації, то в питаннях обґрунтування вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ наукова полеміка триває і усталеного підходу поки що немає.

Слід зазначити, що у працях вітчизняних та зарубіжних науковців [5–7], для встановлення вагових коефіцієнтів по окремих складових ЕКБ досить часто використовується складний економіко-математичний апарат. Зокрема, теорія нечітких множин, лінгвістична змінна, методи січних площин, дискримінативний аналіз, теорія непарних множин.

Автором даного дослідження, для удосконалення науково-методологічних підходів до встановлення вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ держави, пропонується застосовувати два методи, перевагою яких є використання в якості вагових коефіцієнтів не розрахункових величин, а макроекономічних та фінансових показників, які відображають поточний стан національної економіки:

- 1) метод аналізу структури видаткової частини бюджету держави;
- 2) метод аналізу структури валової доданої вартості.

Перший з даних двох методів базується на припущенні, що обсяг фінансових ресурсів, який держава спрямовує в окрему галузь, відображає значення цієї сфери для країни на даному етапі розвитку.

Аналіз видаткової частини Державного бюджету України у 2012 році свідчить, що видатки на міністерства, діяльність яких формує ЕКБ держави, становлять 41,7 %. Цей показник видається цілком прийнятним, адже інші міністерства, зокрема оборони, охорони здоров'я, теж потребують відповідного фінансування та роблять свій внесок у забезпечення національної безпеки держави. Однак за прискіпливішого погляду на ті самі цифри насторожує той факт, що у країні, яка намагається забезпечити конкурентоспроможність власних товарів на світових ринках і подальше економічне зростання, видатки на Міністерство економіки України і програми, які воно реалізує, а також на Міністерство промислової політики України у 8 разів менші, ніж на Міністерство внутрішніх справ України [8].

Для порівняння: в Російській Федерації на міністерства й відомства, що забезпечують ЕКБ держави, у 2012 році було витрачено 55,4 % загальної суми видатків федерального бюджету, а федеральні податкова й митна служби в сумі отримують не більш ніж 2,2 % загальної суми видатків. Тому, при розрахунку інтегрального показника ЕКБ візьмемо структуру бюджетних видатків як в Україні, так і у Російській Федерації, застосувавши таким чином ще один відомий з наукових джерел метод визначення вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ – використання міжнародних еталонів та значень, прийнятих в інших країнах [8].

Другий з пропонованих методів передбачає використання в ролі вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ річної структури валової доданої вартості (рис. 2). Оскільки валова додана вартість – це різниця між випущеною кожною галуззю продукцією та проміжним споживанням, даний показник узагальнено відображає результати функціонування кожної сфери життєдіяльності та її внесок у виробництво ВВП. Отож використання структури валової доданої вартості в ролі вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ можна вважати цілком виправданим.

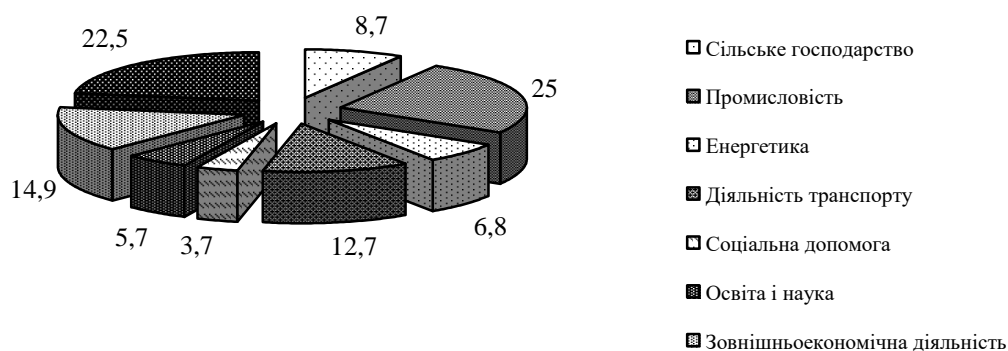

Рис. 2. Структура валової доданої вартості в Україні у 2012 році [3]

Кінцеві результати розрахунку інтегрального показника ЕКБ з використанням двох пропонуваніх методів встановлення вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ подані на рис. 3.

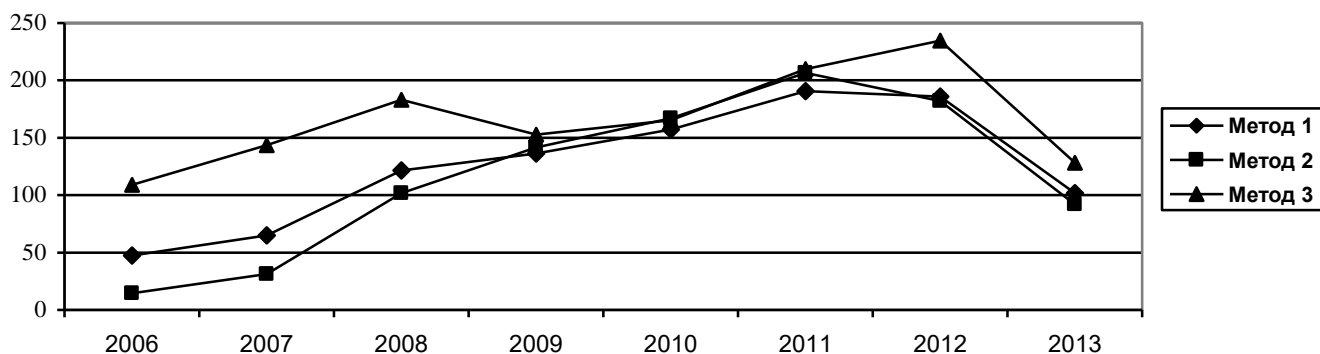

Рис. 3. Динаміка інтегрального показника ЕКБ у 2006-2013 роках, розрахованого різними методами

Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку. Як показали результати розрахунків рівня ЕКБ України, всі три підходи до встановлення вагових коефіцієнтів для інтегрального показника ЕКБ показали схожу тенденцію зміни рівня безпеки національної економіки. Зокрема, рівень ЕКБ в період 2006–2008 років розрахований всіма методами майже співпадає. Проте, перший і другий методи не показали значного зниження рівня ЕКБ України у 2008 році, а третій метод відобразив ці зміни. Зниження рівня ЕКБ України у 2008 році показав і багатокомпонентний показник ЕКБ України, розрахований методом сумування. Якщо пригадати, то саме осені 2008 року спостерігалися уповільнення темпів економічного зростання та кризові явища в національній економіці. Отже, можна зробити висновок, що третій метод розрахунку інтегрального показника ЕКБ і метод сумування більш точніше відображають тенденції розвитку національної економіки. Втім, не слід повністю відкидати перший і другий методи встановлення вагових коефіцієнтів для окремих складових ЕКБ держави. Оскільки, в основі першого методу лежить аналіз структури видаткової частини Державного бюджету України, то після вдосконалення бюджетного процесу в нашій країні (впершу чергу зменшення політичного впливу на даний процес), використання даного методу для встановлення

вагових коефіцієнтів при розрахунку інтегрального показника ЕКБ держави, може давати достатньо об'єктивні результати.

Використана література:

1. Гермейер Ю. Б. Игры с непротивоположными интересами. Теория принятия решений при неполном единстве / Гермейер Ю. Б. – Москва: Изд-во МГУ, 1972. – 126 с.
2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : затверджено наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifg.org>.
5. Барановський О. І. Фінансова безпека держави / О. І. Барановський // Фінанси України. – 1996. – № 11. – С. 19–35.
6. Влияние энергетического фактора на экономическую безопасность регионов Российской Федерации / [В. Г. Благодатский, Л. Л. Богатырев, В. В. Башуев, Н. И. Воропай и др.] ; под. ред. А. И. Татаркина. – Екатеринбург : Издательство Уральского университета, 1998. – 197 с.
7. Научно-технологическая безопасность регионов России : методические подходы и результаты диагностики / [Татаркин А. И., Львов Д. С., Куклин А. А., Мызин А. Л., Буланов В. Я. и др.] ; отв. ред. А. И. Татаркин, А. А. Куклин. – Екатеринбург : Издательство Уральского университета, 2000. – 414 с.
8. Мартинюк В. П. Фінансові аспекти розбудови митної системи в інтересах економічної безпеки України : [монографія] / Мартинюк В. П. – Київ : Кондор, 2011. – 326 с.

REFERENCES

1. Germeyer Yu. B. Games with nonconflicting interests. Decision theory of incomplete unity [*Igry s neprotivopolozhnyimi interesami. Teoriya prinyatiya resheniy pri nepolnom edinstve*]. Moscow, MGU, 1972, p. 126.
2. Guidelines for the calculation of economic security of Ukraine, approved by the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine of 10.29.2013 p. № 1277 [*Metodychni rekomendatsiyi shchodo rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny : zatverdzheno nakazom Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny vid 29.10.2013 r. # 1277*], available at: <http://www.me.gov.ua>.
3. The official web site of the State Statistics Committee of Ukraine [*Ofitsiyyny veb-sayt Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrayiny*], <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. The official web site of the International Monetary Fund [*Ofitsiyyny veb-sayt Mizhnarodnoho valyutnoho fondu*], available at: <http://www.ifg.org>.
5. Baranovskyy O. I. Financial security of the State [Finansova bezpeka derzhavy]. *Finansy Ukrayiny – Finance of Ukraine*, 1996, No. 11, pp. 19–35.
6. Blagodatskiy V. G. et. al. Effect of the energy factor in the economic security of regions of the Russian Federation [*Vliyanie energeticheskogo faktora na ekonomicheskuyu bezopasnost' regionov Rossiyskoy Federatsii*]. Ekaterinburg, EU Publ., 1998, p. 197.
7. Tatarkin A. I. et al. Scientific and technological security regions of Russia: methodological approaches and results of diagnostic [*Nauchno-tehnologicheskaya bezopasnost' regionov Rossii : metodicheskie podkhody i rezul'taty diagnostiki*]. Ekaterinburg. EU Publ., 2000, p. 414.
8. Martynyuk V. P. Financial aspects of the development of the customs system in the interests of economic security of Ukraine [*Finansovi aspekty rozbudovy mytnoyi systemy v interesakh ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny*]. Kyiv, Kondor Publ., 2011, p. 326.

Received: April, 2014

1st Revision: April, 2014

Accepted: May, 2014

